
L'abstenció en les eleccions sindicals de Catalunya

Abstention in trade union elections in Catalonia

Joaquim Juan Albalate

Departament de Sociologia i Anàlisi de les Organitzacions. Universitat de Barcelona

Correspondència: Joaquim Juan Albalate.
Departament de Sociologia i Anàlisi de les Organitzacions.
Facultat d'Economia i Empresa. Universitat de Barcelona.
Av. Diagonal, 696. 08034 Barcelona.
Tel.: 934 020 928.
A/e: jjuana432@gmail.com.

Data de recepció de l'article: gener 2014

Data d'acceptació de l'article: desembre 2014

Resum

L'abstenció en les eleccions sindicals ha tendit a ser vista per alguns sociòlegs del treball com una temàtica «menys important» que el fet de participar-hi. Probablement, perquè aquesta abstenció no ha estat percebuda com un «problema», ja que ha sigut relativament petita, en comparació de la d'índole política, a més que no ha crescut substancialment des que es van iniciar aquestes eleccions en la dècada dels vuitanta. La primera anàlisi de les dades de l'abstenció en les eleccions sindicals en les empreses catalanes entre els períodes 2003-2006 i 2007-2010 permet comprovar que els percentatges d'abstenció global han tendit lleugerament a l'alça entre les empreses de dimensió més petita i més gran (6-10, 11-49 i 250 treballadors o més), mentre que en les de grandària mitjana (50-249 treballadors), s'ha registrat un descens important d'aquesta abstenció.

Paraules clau: sectors d'activitat, participació electoral, grandària de les empreses, sindicats, anàlisi comparativa.

Abstract

Abstention in trade union elections has tended to be seen by some work sociologists as a "less important" subject than election participation. This is probably because this abstention has not been a "problem", since it has been relatively low compared with the abstention in political elections and it has not grown substantially since union elections began in the 1980s. The first analysis of data on abstention in union elections in Catalan companies in the periods 2003-2006 and 2007-2010 allows it to be verified that abstention rates have tended to rise slightly among the smaller and the largest companies (6-10/11-49 and 250 or more workers, respectively), while in the medium companies (50-249 employees) there has been a significant decline in abstention.

Keywords: activity sectors, electoral participation, enterprise size, trade unions, comparative analysis.

1. Introducció

Actualment i, des que se celebren eleccions sindicals a Espanya, un percentatge important de treballadors queden, sistemàticament, fora de les millores acordades en els diversos convenis i acords que es pacten en els diversos àmbits sectorials i territorials de la negociació col·lectiva. I això perquè nombrosos empresaris, en particular de petites i mitjanes empreses, no estan afiliats a les patronals que negocien aquests acords o, anàlogament, encara que en menor mesura, perquè els treballadors no tenen sindicats que els representin legalment o, encara que els tinguin, tampoc no s'adhereixen a aquests acords. L'absència sistemàtica de participació electoral dels treballadors d'aquest tipus d'empreses —excloent els que, per llei, no poden fer-ho perquè l'empresa no supera el límit de cinc treballadors— posa en dubte la legitimitat dels sindicats quan actuen com a representants legals dels interessos de tots els treballadors. A més, la inexistència d'òrgans de representació sindical no només implica seqüeles per als treballadors, sinó que també afecta els empresaris quan es veuen privats dels beneficis que proporciona el desenvolupament de tots els instruments de gestió empresarial per als quals convé i, de vegades s'exigeix, la consulta o el pacte amb els representants dels treballadors.

La literatura específica que existeix sobre l'absència de participació dels treballadors en les eleccions sindicals és, en comparació de la que aborda la participació política, molt més escassa. Així, davant aquesta limitació, una manera de comprendre aquesta realitat ha consistit a aproximar-se a la que, amb més profusió, existeix en l'àmbit polític (Radcliff i Davis, 2000), a pesar que és evident que, si bé hi ha concomitàncies entre ambdós tipus d'eleccions, no coincideixen ni en la manera de fer-les, ni en l'objectiu que es persegueix. Més concretament en l'àmbit del treball, són nombrosos els estudis que la sociologia del treball i de les relacions laborals ha fet sobre l'afiliació sindical dels treballadors (Baglioni i Santi, 1983; Galenson i Smith, 1985; Thompson i Hunter, 1985; Tezanos, 1988; Waddington i Hoffman, 2000; Beneyto, 2004; Martín i Köhler, 2005), encara que, en menor mesura, amb la participació dels treballadors en les eleccions sindicals (Blanco i Otaegui, 1990; Álvarez del Cuvillo, 2002; Miguélez, 1999; Alós *et al.*, 2012), etc. No obstant això, no ha succeït el mateix amb l'estudi específic de l'abstenció dels treballadors en les eleccions sindicals.

L'abstenció electoral és fruit de dues situacions. La primera té a veure amb aquelles empreses que, podent celebrar eleccions sindicals, perquè hi existeix la representació legal necessària dels treballadors, no es duen a terme perquè aquesta representació s'inhibeix en la seva facultat per a convocar-les. La segona fa referència a aquelles empreses en què no existeix aquesta representació i, per tant, davant la convocatòria d'unes eleccions sindicals, aquestes empreses computen, igual que les primeres, com a abstencionistes en el registre de la Direcció General de Relacions Laborals de Catalunya.

D'altra banda, l'abstenció en les eleccions sindicals ha tendit a ser vista per alguns sociòlegs del treball com una temàtica «menys important» que la participació (probablement perquè l'abstenció no ha crescut substancialment des que es van iniciar aquestes eleccions), tot el contrari del que ha succeït amb la d'ordre polític. D'aquesta manera, l'interès acadèmic s'ha centrat, sobretot, en les repercussions polítiques i sindicals que, com a conseqüència de la participació relativament alta dels treballadors en les eleccions sindicals, s'esdevé —coincidint amb això, almenys en part, amb els objectius dels sindicats— quant a la distribució sectorial i territorial d'aquesta participació, la repartició dels delegats sindicals entre els diversos sindicats participants i el consegüent poder de representació social i de representativitat institucional que cada sindicat obté.

2. Causes explicatives de l'abstenció a les eleccions sindicals

Les causes que poden explicar l'abstenció en les eleccions sindicals són diverses. Malgrat el que es pugui apuntar més endavant amb l'anàlisi de la informació disponible, l'absència de participació remet a raons que van més enllà de percebre l'abstenció com la simple diferència entre els electors

potencials i els que, efectivament, participen en uns comicis determinats. Més encara, el concepte d'*abstenció* en unes eleccions, en aquest cas, sindicals, al·ludeix, com a mínim, a dues accepcions. Es parla d'abstenció activa quan els treballadors tenen voluntat explícita de no participar en unes eleccions encara que es convoquin, mentre que es parla d'abstenció passiva quan els treballadors, podent participar en unes eleccions, no ho fan.¹

Doncs bé, dit això, se'n podrien apuntar les causes següents. En primer lloc, com a conseqüència que les llistes per a triar els delegats de personal en les empreses que tenen 49 treballadors o menys han de ser, necessàriament, obertes (qualsevol treballador que compleixi els requisits legals pot ser candidat), i no tancades, com succeeix en les empreses amb 50 treballadors o més —en les quals cada sindicat pot presentar la seva llista per a formar un comitè d'empresa— la dificultat per a trobar individus, vinculats o no a aquests sindicats, per a postular-se com a candidats augmenta, amb la qual cosa s'eleva la probabilitat de l'abstenció en aquest tipus d'empreses. Prova d'això és que, no només és en aquestes empreses on, històricament, es registra més abstenció, sinó que també és entre aquestes empreses on més delegats «independents» es trien. En segon lloc, no es poden oblidar els obstacles, més o menys coactius, de què els empresaris disposen per a impedir o dificultar la celebració d'aquestes eleccions (Miguélez, 1999, p. 192).

La proximitat física més gran de l'empresari amb els treballadors en empreses de petita dimensió dóna lloc a fer que alguns empresaris ho aprofitin per a establir un control ferri de les condicions amb les quals es desenvolupa el treball. Per tant, no és estrany que, davant la possibilitat de fer eleccions sindicals, aquests empresaris reaccionin contra la seva celebració perquè les consideren un perill potencial per a la seva llibertat per a prendre les decisions que més els convinguin. En tercer lloc, tampoc no s'han de menysprear les causes d'ordre sindical a l'hora d'explicar els possibles motius de l'abstenció. La indiferència d'alguns treballadors per a promoure la celebració d'eleccions també pot provenir del desinterès per un tema que no es vincula, directament, amb les condicions de treball perquè no s'està afiliat a cap sindicat, o bé perquè se sustenta en ideologies contràries al sindicalisme o, fins i tot, per antipaties personals contra un o més candidats que es presenten a les eleccions.

En aquesta mateixa direcció, tampoc no cal descartar, com a causa d'abstenció, la possible desmotivació d'alguns treballadors per a participar en unes noves eleccions sindicals, després d'haver viscut experiències percebudes com a contràries als seus interessos, sentir-se desenganyats per les expectatives dipositades en eleccions anteriors sobre els programes d'algun sindicat presentat a les eleccions o, simplement, tenir la certesa, per endavant, de quins sindicats guanyaran o perdran. Per no parlar de les influències sociopolítiques familiars, de la comunitat de residència o, fins i tot, dels mitjans de comunicació en el seu objectiu de reforçar una socialització favorable o contrària al paper que exerceixen els sindicats quan es veuen obligats per llei a autolegitimar-se mitjançant unes eleccions sindicals.

Finalment, ha de tenir-se en compte també la incapacitat mostrada pels mateixos sindicats per a convèncer aquells treballadors, que sistemàticament s'abstenen, de la importància que pot tenir disposar d'algun tipus d'òrgan que pugui representar els seus interessos. És com si aquests treballadors, majoritàriament de petites empreses i familiars, tal com s'ha apuntat abans, haguessin perdut tota esperança en els sindicats en sentir-se'n decebuts, des de fa dècades, com a conseqüència d'un suposat abandó en la defensa dels seus interessos. Però també s'hauria de considerar la capacitat menys demostrada per aquells altres sindicats o plataformes socials de nou encuny en el seu paper promotor de l'abstenció en les eleccions sindicals, bé des de fa força anys (Confederació Nacional del Treball, CNT), bé més recentment, com alguns dels moviments socials integrats dintre del denominat *indignats*.

1. En la mesura que les fonts d'informació a partir de les que s'ha dut a terme aquesta recerca no feien cap distinció entre aquests dos tipus d'abstenció electoral, s'entendrà, d'ara en endavant, que quan es faci referència a les dades sobre l'abstenció electoral dels treballadors serà sempre de caire passiu.

3. Metodologia

L'abordatge de l'objecte d'estudi (conèixer les causes de l'abstenció sistemàtica en les eleccions sindicals de Catalunya) s'ha portat a terme mitjançant una anàlisi comparativa de les dades secundàries sobre les organitzacions i empreses² en les quals es va produir una abstenció dels treballadors en les eleccions sindicals celebrades al llarg dels períodes 2003-2006 i 2007-2010, respectivament. Dades que la Direcció General de Relacions Laborals de la Generalitat de Catalunya va publicar en forma de llista el 2007 i 2011, respectivament, i en les quals no es consideraven les referides a les administracions públiques, excepció feta d'activitats públiques com la sanitat, l'educació i els serveis socials. Cal dir, no obstant això, que la distribució de les empreses abstencionistes d'ambdós períodes amb la qual, finalment, es va fer l'anàlisi va acabar sent distinta a la que figurava en les dues llistes proporcionades per aquesta Direcció, en la mesura que va caldre racionalitzar i homogeneïtzar les dades contingudes en aquestes llistes, a fi d'ajustar els epígrafs d'alguns subsectors i branques d'activitat situats en cadascuna de les dues classificacions utilitzades per aquesta mateixa Direcció: la Classificació catalana d'activitats econòmiques (CCAE), 2009, i la CCAE, 2003 (1a revisió).

L'objectiu consistia a aconseguir dues llistes noves, és a dir, dues classificacions subsectorials noves dels epígrafs proporcionats per aquesta Direcció,³ per tal que fossin més coincidents i coherents amb la realitat de les activitats econòmiques que, efectivament, es porten a terme avui i, amb això, evitar l'ús d'epígrafs distints per a categoritzar les mateixes activitats o associar activitats distintes per als mateixos epígrafs. Aquest procés es va efectuar mitjançant el procediment de descol·locar/recol·locar aquests epígrafs en els llocs apropiats dintre de cada llista. De fet, aquest procés només va afectar uns quants epígrafs de certes activitats: serveis i, en menor mesura, indústries, que es corresponien amb altre tipus de serveis o indústries o, fins i tot, que s'associaven a una espècie de «calaix de sastre» que contenia múltiples activitats, sovint, un xic marginals, però presents encara a la realitat productiva de Catalunya.

Una vegada recol·locats els epígrafs de les activitats de les dues llistes en «el seu lloc natural», era el moment de saber el nombre d'empreses donades d'alta a la Seguretat Social que, finalment, hi havia en cada epígraf per a cadascun dels intervals de grandària existents en cadascuna de les dues llistes. No obstant això, apareixia un primer obstacle per a conèixer aquestes xifres. Atès que en ambdues llistes els epígrafs dels diversos subsectors i branques d'activitat s'especificaven amb dos dígits, el «transvasament» (descol·locació i recol·locació) podia plantejar certs problemes. Quan les empreses de totes les branques d'activitat contingudes en un subsector o epígraf que estaven ubicats erròniament en el catàleg de les dues classificacions —CCAE, 2009, i la CCAE, 2003 (1a revisió)— i es volien descol·locar d'aquest epígraf per a recol·locar-los en un altre epígraf correcte, el «transvasament» de les empreses implicades en aquestes branques no generava cap problema. Era només qüestió de restar les empreses de totes les branques de l'epígraf d'origen i sumar-les al de destinació.

El problema succeïa quan el transvasament només afectava algunes i no totes les branques d'un subsector o epígraf: com calia reubicar les empreses de les branques d'activitat contingudes en un subsector determinat, si no es coneixien els pesos relatius de cadascuna d'aquestes branques sobre el pes total de les branques d'aquest subsector o epígraf? Per a conèixer aquesta informació va ser necessari recórrer a una nova font estadística que impliqués una desagregació superior (almenys de tres dígits).

Per aquest motiu, es va acudir al Directori central d'empreses (DIRCE) de Catalunya, l'única font estadística en la qual, per als mateixos anys (2007 i 2011), intervals de grandària i mateixes classificacions CCAE, 2009, i CCAE, 2003, 1a revisió, s'oferien les llistes en tres dígits concordants amb els elaborats per la Direcció General. El recurs a aquesta font va permetre calcular el pes rela-

2. A partir d'ara s'entendrà que el concepte d'*organització* equival al d'*empresa*, malgrat que ambdós conceptes no sempre coincideixen.

3. Vegeu els quadres 1 i 2 de més endavant, en els quals es detallen els epígrafs subsectorials que s'estableixen després de l'esmentat procés de racionalització i homogeneïtzació de les dades en qüestió.

tiu que representaven les empreses de les branques d'activitat de cada subsector afectades pel «transvasament», la qual cosa n'hauria de permetre la descol·locació/recol·locació. Ara bé, acudir al DIRCE per resoldre aquest problema conduïa a superar noves restriccions metodològiques. Concretament, el nombre d'empreses recollides en cada branca d'activitat i interval per aquesta font en ambdues classificacions no coincidien amb el que es recollia en les dues llistes de la Direcció General. Aquesta dificultat afegida es va solucionar calculant el pes relatiu que suposaven les empreses que figuraven en les dues llistes del DIRCE en cada branca d'activitat, sobre el total de cada branca dels subsectors afectats pel «transvasament» per a, a continuació, aplicar aquest percentatge a les empreses de les branques que es corresponien amb els epígrafs de les llistes d'aquesta Direcció i, així, obtenir, definitivament, el nombre d'empreses existents en cada branca d'activitat de cada subsector o epígraf en ambdues llistes d'aquesta Direcció.

Ara bé, encara quedava per resoldre un últim escull. Els intervals per grandària de les empreses que considerava el DIRCE no coincidien, exactament, amb els intervals amb què s'havien classificat les empreses en les llistes d'aquesta Direcció. Així, mentre que el DIRCE agrupava les empreses en intervals d'1 a 9 treballadors, de 10 a 49, de 50 a 199 i de 200 treballadors o més, els utilitzats per aquesta Direcció eren de 6 a 10 —en consonància amb la prohibició legal expressa de celebrar eleccions sindicals en empreses amb cinc o menys treballadors— d'11 a 49, de 50 a 249 i de 250 treballadors o més. Per a solucionar aquesta nova discordança, es va decidir que els intervals recollits pel DIRCE se subsumissin als d'aquesta Direcció General, ja que era en aquests intervals, i no en els del DIRCE, que s'oferien els resultats de les empreses abstencionistes en les eleccions sindicals.

Per tant, es va donar per fet que les empreses d'1 a 9 treballadors previstes pel DIRCE serien el referent amb el qual es partiria per a calcular el pes relatiu de les empreses que haurien de ser «transvasades» a les llistes proporcionades per aquesta Direcció per a l'interval de 6 a 10 treballadors. De manera semblant, es va portar a terme amb els altres intervals encara que amb algunes diferències. Mentre que en el de 10 a 49 del DIRCE la diferència entre intervals era ínfima (ja que el diferencial passava a ser de 10-49 a 11-49), en els dos últims intervals aquesta disparitat adquiria una dimensió una mica més gran: es va decidir que els dos intervals del DIRCE de les empreses de 50 a 199 i de 200 treballadors o més es computessin com de 50 a 249 i més de 250 treballadors, respectivament.

En definitiva, tot el que s'ha exposat fins aquí posava de manifest la gran dificultat que hi havia per a disposar d'algun tipus de base de dades única i més o menys consistent dels resultats de l'abstenció a les eleccions sindicals amb detall per branca o subsector d'activitat, donades les desviacions entre, i dintre de cadascun, les dues llistes d'epígrafs i, per tant, d'empreses, aportades per les diverses fonts de dades estadístiques manejades per a aquesta investigació. Tanmateix, i amb tota la precaució que podria necessitar una anàlisi comparativa tan poblada de condicionaments metodològics, els resultats arribats han de ser considerats, inevitablement, una primera aproximació detallada d'una temàtica que, com s'ha dit, ha suscitat poc interès entre els sociòlegs del treball, potser, perquè cal salvar —almenys a Espanya— aquestes o altres dificultats, sense garantia de poder obtenir conclusions robustes, almenys, seguint una estratègia metodològica com la que aquí s'ha utilitzat.

Doncs bé, dit tot l'anterior, els quadres que s'exposen a continuació permeten observar, en primer lloc, la distribució dels epígrafs dels trenta-un subsectors i branques d'activitat definitius —una vegada descol·locats i recol·locats (quadres 1 i 2)— associats, al seu torn, a les respectives CCAE, 2009, i CCAE, 2003, 1a revisió, per a poder elaborar, en un segon estadi, la distribució conseqüent dels resultats de l'abstenció en les eleccions sindicals en les empreses catalanes,⁴ per inter-

4. Cadascuna de les tres columnes de cada interval segons la grandària dels centres de treball fa referència a: total de centres de treball donats d'alta a la Seguretat Social de Catalunya per cada subsector d'activitat i grandària empresarial (1a columna), total de centres de treball que es van abstenir en les eleccions sindicals per cadascun d'aquests mateixos subsectors i grandària empresarial (2a columna), percentatges d'abstenció calculats a partir de dividir el nombre de centres de treball abstencionistes sobre els corresponents donats d'alta a la Seguretat Social per cada subsector i grandària empresarial (3a columna).

vals de grandària (quadres 3 i 4), realitzades en els centres de treball donats d'alta a la Seguretat Social existents en el moment de celebrar-se aquestes eleccions, al llarg dels períodes 1-1-2003/31-12-2006 i 1-1-2007/31-12-2010, respectivament:

QUADRE 1. Recol·locació i distribució dels epígrafs dels sectors i subsectors d'activitat, CCAE, 2009

<i>Sectors d'activitat</i>	<i>Epígrafs CCAE, 2009</i>
Extractives	051, 052, 061, 062, 071, 081, 089, 091, 099
Alimentació, begudes i tabac	101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 120
Tèxtil, confecció, cuir i calçat	131, 132, 139, 141, 142, 143, 151, 152
Fusta, paper, arts gràfiques i mobles	161, 162, 171, 172, 181, 182, 310
Química	191, 192, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 211, 212, 221, 222
Vidre, ceràmica, ciment i productes per a la construcció	231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 239
Fosa, forja i tractament i fabricació d'articles i productes metàl·lics	241, 242, 243, 244, 245, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 259
Fabricació d'equips mecànics, telemàtics, òptics, de mesurament i quirúrgics	261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 325
Fabricació d'equips i maquinària elèctrica i agrària i de màquines eina	271, 272, 273, 274, 275, 279, 281, 282, 283, 284, 289
Fabricació de vehicles rodats, trens, vaixells, aeronàutics i altres materials de transport	291, 292, 293, 301, 302, 303, 304, 309
Fabricació de joies, joguines, articles d'esport, instruments musicals i altres indústries manufactureres	321, 322, 323, 324, 329
Producció i distribució d'energia, aigua i gas	351, 352, 353, 360, 370
Instal·lació i reparació de maquinària i d'equips industrials i telemàtics	331, 332, 951
Reciclatge, recollida, descontaminació, tractament i eliminació de residus	381, 382, 390
Promoció, valoració immobiliària i construcció i instal·lació d'obres i edificis	411, 412, 421, 422, 429, 431, 432, 433, 439, 383
Venda i manteniment de vehicles rodats	451, 452, 453, 454
Comerç a l'engròs, al detall i reparació d'efectes personals i domèstics	461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 469, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 952
Transports i comunicació	491, 492, 493, 494, 495, 501, 502, 503, 504, 511, 512, 521, 522, 531, 532
Hostaleria	551, 552, 553, 559, 561, 562, 563
Edició de llibres, premsa, programes de <i>software</i> , radiotelevisió, serveis de telecomunicacions, processament de dades	581, 582, 591, 592, 601, 602, 611, 612, 613, 619, 620, 631, 639
Assegurances i finances	641, 642, 643, 649, 651, 652, 653, 661, 662, 663
Serveis de compravenda, immobiliaris i d'assessoria jurídica	681, 682, 683, 691, 692

<i>Sectors d'activitat</i>	<i>Epígrafs CCAE, 2009</i>
Serveis d'enginyeria, científics, publicitat, disseny, traducció, col·locació, seguretat, viatges i veterinària	701, 702, 711, 712, 721, 722, 731, 732, 741, 742, 743, 749, 750, 781, 782, 783, 791, 799, 801, 802, 803
Lloguer de vehicles i d'efectes personals i mobiliaris	771, 772, 773, 774
Serveis integrals a edificis, oficines, neteja, jardineria, centres d'atenció telefònica i de suport a les empreses	811, 812, 813, 821, 822, 823, 829
Educació	851, 852, 853, 854, 855, 856
Sanitat	861, 862, 869
Serveis socials	871, 872, 873, 879, 881, 889
Activitats artístiques, esportives, recreatives i d'oci-associatives	900, 910, 920, 931, 932, 949
Activitats organitzatives de patronals i sindicats	941, 942
Altres activitats de serveis personals	960

FONT: Idescat, Generalitat de Catalunya.

QUADRE 2. Recol·locació i distribució dels epígrafs dels sectors i subsectors d'activitat, CCAE, 1993 (1a revisió)

<i>Sectors d'activitat</i>	<i>Epígrafs CCAE, 1993 (1a rev.)</i>
Extractives	101, 102, 103, 111, 112, 120, 131, 132, 141, 142, 143, 144, 145
Alimentació, begudes i tabac	151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160
Tèxtil, confecció, cuir i calçat	171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 181, 182, 183, 191, 192, 193
Fusta, paper, arts gràfiques i mobles	201, 202, 203, 204, 205, 211, 212, 221, 222, 223, 361
Química	231, 232, 233, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 251
Vidre, ceràmica i ciment	261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268
Fosa, forja i tractament i fabricació d'articles i productes metàl·lics	271, 271, 273, 274, 275, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287
Fabricació d'equips mecànics, telemàtics, òptics, de mesurament i quirúrgics	321, 322, 323, 331, 332, 333, 334, 335
Fabricació d'equips i maquinària elèctrica i agrària i de màquines eina	291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 300, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 321, 322, 323
Fabricació de vehicles rodats, trens, vaixells, aeronàutics i altres materials de transport	341, 342, 343, 351, 352, 353, 354, 355
Fabricació de joies, joguines, articles d'esport, instruments musicals i altres indústries manufactureres	362, 363, 364, 365, 366
Producció i distribució d'energia, aigua i gas	401, 402, 403, 410
Instal·lació i reparació de maquinària i d'equips industrials i telemàtics	—

<i>Sectors d'activitat</i>	<i>Epígrafs CCAE, 1993 (1a rev.)</i>
Reciclatge, recollida, tractament i eliminació de residus metàl·lics i no metàl·lics	371,372, 900
Promoció, valoració immobiliària i construcció i instal·lació d'obres i edificis	451, 452, 453, 454, 455
Venda i manteniment de vehicles rodats	501, 502, 503, 504, 505
Comerç a l'engròs, al detall i reparació d'efectes personals i domèstics	511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527
Transports i comunicació	601, 602, 603, 611, 612, 621, 622, 623, 631, 632, 633, 634, 641, 642
Hostaleria	551, 552, 553, 554, 555
Edició de llibres, premsa, programes de <i>software</i> , radiotelevisió, serveis de telecomunicacions, processament de dades	721, 722, 723, 724, 725, 726, 921, 922, 923, 924
Assegurances i finances	651, 652, 660, 671, 672
Serveis de compravenda, immobiliaris i d'assessoria jurídica	701, 703
Serveis d'enginyeria, científics, publicitat, disseny, traducció, col·locació, seguretat, viatges i veterinària	633, 634, 731, 732, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 852
Lloguer de vehicles i d'efectes personals i mobiliaris i d'altres propietats no immobiliàries	702, 711, 712, 713, 714
Serveis integrals a edificis, oficines, neteja, jardineria, centres d'atenció telefònica i de suport a les empreses	747, 748
Educació	801, 802, 803, 804
Sanitat	851
Serveis socials	853
Activitats artístiques, esportives, recreatives i d'oci-associatives	913, 923, 925, 926, 927
Activitats organitzatives de patronals i sindicats	911, 912
Altres activitats de serveis personals	930

FONT: Idescat, Generalitat de Catalunya.

QUADRE 3. Distribució dels centres de treball donats d'alta a la Seguretat Social que no participaren en les eleccions sindicals durant el període 1-1-2007/31-12-2010, Catalunya

	6-10			11-49			50-249			> 250		
051-099 Extractives	41	32	78	56	27	49,1	5	2	40	1	0	0
101-120 Alimentació, begudes i tabac	600	528	88	797	489	61,4	204	65	31,8	40	7	17,5
131-152 Tèxtil, confecció, cuir i calçat	441	401	90,9	565	377	66,7	92	23	25	10	1	10
(161-182) + 310** Fusta, paper, arts gràfiques i mobles	664	572	86,1	766	466	60,8	137	31	22,6	12	1	8,3
191-222 Química	331	290	87,6	674	380	56,4	261	62	23,7	155	12	21,8
231-239 Vidre, ceràmica, ciment i productes per a la construcció	163	131	80,3	219	107	48,8	50	13	26	4	1	25
241-259 Fosa, forja i tractament i fabricació d'articles i productes metàl·lics	855	737	86,1	1.040	570	54,8	157	25	15,9	13	1	7,7
(261-268) + 325** Fabricació d'equips mecànics, telemàtics, òptics, de mesurament i quirúrgics	159	142	89,3	295	172	58,3	133	35	26,3	23	6	26
271-289 Fabricació d'equips i maquinària elèctrica i agrària i de màquines eina	431	365	84,6	591	350	59,2	154	43	28	11	1	9,1
291-309 Fabricació de vehicles rodats, trens, vaixells, aeronàutics i altres materials de transport	73	63	86,3	148	74	50	73	9	12,3	30	1	3,3
321-329 Fabricació de joies, joguines, articles d'esport, instruments musicals i altres indústries manufactureres	240	209	87	236	144	61	36	11	30,5	0	0	0

	6-10			11-49			50-249			> 250		
351-370 Producció i distribució d'energia, aigua i gas	66	51	77,2	90	40	44,4	47	8	17	3	1	33,3
(331-332) + 951** Instal·lació i reparació de maquinària i d'equips industrials i telemàtics	219	197	89,9	236	168	71,1	38	10	26,3	1	1	100
381-390 Reciclatge, recollida, descontaminació, tractament i eliminació de residus	51	45	88,2	81	49	60,4	39	9	23	8	1	12,5
(411-439) + 383** Promoció, valoració immobiliària i construcció i instal·lació d'obres i edificis	3.148	2.964	94,1	2.848	2.246	78,8	327	165	50,4	17	3	17,6
451-454 Venda i manteniment de vehicles rodats i accessoris	762	672	88,2	658	452	68,7	103	35	34	2	0	0
(461-479) + 952** Comerç a l'engròs, al detall i reparació d'efectes personals i domèstics	6.118	5.772	94,3	5.337	4.344	81,4	688	381	55,3	122	31	25,4
491-532 Transports i comunicació	1.232	1.128	91,5	1.298	868	66,8	261	72	27,5	36	4	11,1
551-563 Hostaleria	2.837	2.714	96,6	2.129	1.737	81,5	283	154	54,4	33	9	27,2
581-639 Edició de llibres, premsa, programes de <i>software</i> , radiotelevisió, serveis de telecomunicacions, processament de dades	608	549	90,3	712	584	82	201	107	53,2	35	8	22,8
641-663 Assegurances i finances	205	172	83,9	254	166	65,3	92	22	23,9	49	8	16,3
681-692 Serveis de compravenda, immobiliaris i d'assessoria jurídica	1.181	1.140	96,5	777	684	88	71	47	66,2	16	6	37,5

	6-10			11-49			50-249			> 250		
(701-750) + (781-803)** Serveis d'enginyeria, científics, publicitat, disseny, traducció, col·locació, seguretat, viatges i veterinària	1.243	1.191	95,8	1.399	1.208	86,3	349	218	62,4	69	30	43,4
771-774 Lloguer de vehicles i d'efectes personals i mobiliaris i d'altres propietats no immobiliàries	322	309	95,9	331	271	81,8	73	48	65,7	9	3	33,3
811-829 Serveis integrals a edificis, oficines, neteja, jardineria, centres d'atenció telefònica i de suport a les empreses	706	685	97	992	854	86	342	173	50,5	73	11	15
851-856 Educació	978	914	93,4	1.710	1.300	76	476	292	61,3	52	21	40,3
861-869 Sanitat	556	550	98,9	433	375	86,6	169	77	45,5	115	50	43
871-889 Serveis socials	343	322	93,8	872	670	76,8	266	117	44	36	13	36,1
(900-932) + 949** Activitats artístiques, esportives, recreatives i d'oci-associatives	573	546	95,2	1.022	803	78,5	195	108	55,3	17	2	11,7
941-942 Activitats organitzatives de patronals i sindicats	352	337	95,7	366	303	82,8	53	29	54,7	6	1	16,6
960 Altres activitats de serveis personals	481	467	97	295	259	87,8	60	31	51,6	6	0	0
Total de centres de treball que no han fet eleccions sindicals	25.978	24.201	93,1	27.227	20.573	75,5	8.186	2.424	29,6	1.004	244	24,3

FONT: Idescat, Generalitat de Catalunya.

QUADRE 4. Distribució dels centres de treball donats d'alta a la Seguretat Social que no participaren en les eleccions sindicals durant el període 1-1-2007/31-12-2010, Catalunya

101-145 Extractives	45	36	80	90	57	63,3	7	1	14,3	2	0	0
141-160 Alimentació, begudes i tabac	603	528	87,5	877	513	58,4	200	64	32	43	3	6,9
171-192 Tèxtil, confecció, cuir i calçat	734	687	93,5	874	636	72,7	180	57	31,6	16	0	0
(201-223) + 361** Fusta, paper, arts gràfiques i mobles	1.083	978	90,3	1.256	819	65,2	222	63	28,3	19	6	31,5
231-252 Química	413	362	87,6	789	461	58,4	309	85	27,5	57	6	10,5
261-268 Vidre, ceràmica, ciment i productes per a la construcció	216	185	84,8	355	212	59,7	73	14	19,2	5	0	0
271-287 Fosa, forja i tractament i fabricació d'articles i productes metàl·lics	1.197	1078	90	1.437	866	60,3	226	54	23,9	25	1	4
(291-300) + (331-335)** Fabricació d'equips mecànics, telemàtics, òptics, de mesurament i quirúrgics	1.270	1.151	90,6	1.560	943	60,4	246	63	25,6	26	1	3,8
311-323 Fabricació d'equips i maquinària elèctrica i agrària i de màquines eina	209	192	91,8	325	216	66,4	101	34	33,7	21	4	19
341-355 Fabricació de vehicles rodats, trens, vaixells, aeronàutics i altres materials de transport	101	90	89,1	193	102	52,8	78	24	30,7	36	4	11,1
(361-366**) - 361** Fabricació de joies, joguines, articles d'esport, instruments musicals i altres indústries manufactureres	111	103	92,8	133	86	64,6	23	8	34,8	2	0	0

401-410 Producció i distribució d'energia, aigua i gas	44	31	70,4	81	35	43,1	35	4	11,4	6	1	16,7
451-455 Construcció i instal·lació d'obres i edificis	5.933	5.768	97,2	5.229	4.507	86,2	506	262	51,8	31	9	29
371-372 Reciclatge, recollida, tractament i eliminació de residus metàl·lics i no metàl·lics	19	18	94,7	36	20	55,6	4	1	25	0	0	0
725 Instal·lació, manteniment i reparació d'equips informàtics	319	309	96,8	350	308	88	76	39	51,3	17	3	17,6
701-703 Promoció, venda i lloguer d'immobles	769	757	98,4	464	416	89,7	39	30	76,9	4	2	50
501-505 Venda i manteniment de vehicles rodats i accessoris	938	803	85,6	853	571	66,9	160	55	34,4	3	0	0
511-527 Comerç a l'engròs, al detall i reparació d'efectes personals i domèstics	6.718	6.389	95,1	6.296	5.033	79,9	728	348	47,8	116	21	18,1
(601-632)** + (634-642)-633** Transports, correus i telecomunicacions	1.506	1.381	91,7	1.648	1.144	69,4	266	81	30,4	47	6	12,7
551-555 Hostaleria	2.836	2.709	95,5	2.087	1.694	81,2	287	140	48,8	27	2	7,4
(721-726)** + (921, 922 i 924)-725** Processament de bases de dades, activitats de <i>software</i> , edició, premsa, radiotelevisió, telecomunicacions	312	299	95,8	471	393	83,4	106	55	51,8	24	4	16,6
651-672 Assegurances i finances	274	209	76,8	291	177	60,8	115	30	26,1	1	0	0

(731-746) - (747-748) + 633** Serveis d'enginyeria, disseny, científics, publicitat, seguretat privada, traducció, agències de viatges, col·locació	99	92	92,9	133	100	75,2	31	14	45,1	5	1	20
711-714 Lloguer de vehicles, maquinària, efectes personals i mobiliaris i d'altres propietats no immobiliàries	137	130	94,9	149	116	77,8	20	9	45	0	0	0
(747-748) + 900 Serveis a edificis, oficines, neteja, jardineria, centres d'atenció telefònica, suport a empreses i sanejament	3.064	2920	95,8	3.231	2676	82,8	825	414	50,2	164	48	29,2
801-804 Educació	964	805	83,5	1.652	895	54,2	400	113	28,2	33	1	3
853 Serveis socials	47	44	93,6	701	531	75,7	189	55	29,1	22	8	36,4
(851** + 852) - 853** Sanitat i serveis veterinaris	830	768	92,5	521	382	73,3	134	39	29,1	98	35	35,7
(913 + 923) + (925-927) - (921, 922 i 924)** Activitats artístiques, esportives, recreatives i d'oci-associatives	772	707	91,6	844	636	75,3	139	59	42,4	6	2	33,3
(911-912) - 913** Activitats organitzatives de patronals i sindicats	54	50	92,6	66	51	77,3	12	4	33,3	1	0	0
930 Altres activitats de serveis personals	550	531	96,5	391	325	83,1	66	28	42,4	7	1	14,3
Total de centres de treball que no han fet eleccions sindicals	32.167	29.809	92,7	33.383	24.921	74,6	5.803	2.247	38,7	858	169	19,7

FONT: Idescat, Generalitat de Catalunya.

4. Anàlisi comparativa de les eleccions sindicals 2003-2006 - 2007-2010

Atès que les llistes proporcionades per la Direcció General de Relacions Laborals de la Generalitat de Catalunya només proporcionava informació sobre el nombre de centres de treball —sense especificar si es tractaven d'una única empresa o de diversos centres que pertanyien a una d'única— que s'havien abstingut de participar en les eleccions sindicals fetes a Catalunya durant els períodes 2003-2006 i 2007-2010, i sobre la seva distribució per subsectors d'activitat i grandària de les empreses, sense que s'aportés tampoc cap altra dada susceptible de correlació (gènere, edat, nivell d'estudis, estat civil, tipus de contracte, horaris, torns, contingut del lloc de treball, etc.) i, molt menys, si aquesta abstenció havia estat d'índole activa (premeditada) o passiva (inhibició) o per altres causes més subjectives; l'anàlisi de les xifres que aquí es farà quedarà, inevitablement, limitada en la seva capacitat explicativa per a atribuir la causalitat objectiva dels resultats obtinguts.

I és que ja fa anys que en la literatura metodològica relacionada amb la sociologia del treball s'ha pogut constatar l'absència sistemàtica de les diverses dimensions quantitatives —per no parlar de les qualitatives— amb les quals les fonts estadístiques oficials relacionades amb el món del treball tracten els fenòmens socials susceptibles de ser classificats secundàriament (Gavira, 1998; Rodríguez Sosa i Asián Chaves, 2006), cosa que dificulta la possibilitat d'una interpretació molt més àmplia i complexa de la realitat objecte d'estudi i, per tant, de l'obtenció d'un diagnòstic més ajustat al coneixement d'aquesta realitat.

Doncs bé, tenint present aquest preàmbul, el primer que s'ha pogut comprovar és que, entre les dades de 31-12-2006 i les de 31-12-2010 que es mostren en el **quadre 5** següent, s'ha produït un descens, en termes absoluts, del total d'empreses donades d'alta a la Seguretat Social de Catalunya: de ser 72.211 el 2006 es va passar a 62.395 el 2010, un 8,6 % menys (suma horitzontal de la 1a columna de l'esquerra de cada interval i any), presumiblement, per l'impacte de la crisi econòmicofinancera mundial iniciada el 2008.

QUADRE 5. Total d'empreses donades d'alta a la Seguretat Social de Catalunya per grandària del centres de treball, 2006 i 2010

	6-10	11-49	50-249	> 250	Total
2010	25.978	27.227	8.186	1.004	62.395
2006	32.167	33.383	5.803	858	72.211

FONT: Elaboració pròpia, a partir de dades de la Seguretat Social i de la Direcció General de Relacions Laborals, Generalitat de Catalunya.

És a dir, mentre que el volum d'empreses de 6 a 10 i d'11 a 49 treballadors queia en termes absoluts i relatius un 19,3 % i un 18,5 % entre el final de 2006 i el final de 2010, respectivament, en les de 50 a 249 i de 250 treballadors o més aquest volum creixia un 41 % i un 17 %, respectivament, en aquest mateix període. Això, previsiblement, apuntaria cap a un procés de contracció numèrica de les empreses catalanes de grandària més reduïda, com a conseqüència d'un saldo vegetatiu negatiu: el total d'empreses no desaparegudes més les de nova creació, menys les desmantellades durant aquest període.

Per contra, el creixement absolut i relatiu de les de més grandària podria procedir d'un saldo, en aquest cas, positiu. D'un costat, les de 50 treballadors o més que sobreviuen més les que es van crear de noves amb aquesta grandària entre el 2006 i el 2010 (per absorció directa o per fusió d'algunes petites, cosa que va donar lloc a d'altres d'aquesta grandària). De l'altre, les que van desaparèixer d'aquesta grandària per «mortalitat natural», o perquè van disminuir a menys de 50 treballadors.

Abans d'entrar en matèria d'abstenció, cal assenyalar que l'anàlisi comparativa es va fer de manera fragmentada, començant per les macromagnituds (observant els canvis quantitius que hi ha hagut per intervals de grandària entre el 2006 i el 2010 en l'abstenció dels centres de treball,

tant en termes absoluts, 2a columna de cada interval, com relatius, 3a columna de cada interval), per anar descendint cap a un examen, cada vegada, més detallat: primer, abordant aquesta mateixa anàlisi sobre els tres grans sectors d'activitat per intervals (el sector agrari —com s'ha comentat a l'inici d'aquest treball— està exempt per llei de fer eleccions sindicals); segon, escometent aquesta anàlisi per sectors i subsectors i per intervals.

4.1. EVOLUCIÓ DE L'ABSTENCIÓ EN LES ELECCIONS SINDICALS EN ELS CENTRES DE TREBALL SEGONS GRANDÀRIA, 2006-2010

Doncs bé, els canvis que es van registrar en el nombre d'empreses donades d'alta a la Seguretat Social durant el període 2006-2010 comentats en els paràgrafs anteriors es van traslladar a la distribució del nombre absolut i relatiu d'empreses abstencionistes, tal com es mostra en el [quadre 6](#):

QUADRE 6. L'abstenció en les eleccions sindicals en els centres de treball segons la grandària, 2006-2010

	6-10			11-49			50-249			> 250		
2010	25.978	24.201	93,1	27.227	20.573	75,5	8.186	2.424	29,6	1.004	244	24,3
<i>Taxa mitjana d'abstenció, 2010: 55,6 %</i>												
2006	32.167	29.809	92,7	33.383	24.921	74,6	5.803	2.247	38,7	858	169	19,7
<i>Taxa mitjana d'abstenció, 2006: 56,4 %</i>												

FONT: Elaboració pròpia, a partir de dades de la Seguretat Social i de la Direcció General de Relacions Laborals, Generalitat de Catalunya.

L'observació de les dades del [quadre 6](#) permet comprovar, en primer lloc, que, en termes globals, el percentatge d'abstenció en les eleccions sindicals de cadascun dels dos períodes analitzats no ha variat substancialment: només s'ha registrat un descens de 0,8 punts, la qual cosa no faulta per a extreure, de moment, cap conclusió sobre aquesta evolució.

En segon lloc i, de manera semblant al que va succeir amb les empreses donades d'alta a la Seguretat Social, mentre que les variacions dels percentatges d'abstenció, entre el 2006 i el 2010, en les empreses més petites (6-11 i 11-49) tampoc no sofrien modificacions substancials (a tot estirar unes dècimes percentuals de creixement de l'abstenció), els percentatges entre les empreses de dimensió més gran (50-249 i més de 250) sí que van ser substancials, més si es té en compte que es van produir entre dos períodes electorals correlatius, un temps relativament curt perquè s'experimentessin canvis tan rellevants: mentre que el percentatge d'abstenció disminuïa en les empreses de 50 a 249 treballadors 9,1 punts, en les de 250 o més ho feia 4,6 punts.

A manca d'una informació equivalent de períodes electorals anteriors per a complementar la sèrie estadística dels dos períodes objecte d'anàlisi i de la més que minsa diversitat de les dades que, igualment, va proporcionar la Direcció General, qüestió ja comentada i sobre la qual s'ha insistit a l'inici d'aquest apartat, les diferències detectades en el descens de l'abstenció en les empreses de 50 a 249 treballadors podrien suggerir que una part d'aquest descens podria atribuir-se a la tradició participativa més gran que, usualment, hi ha hagut entre les més grans (250 o més) i que, presumiblement, podria haver-se mantingut en el moment de traspasar la frontera cap a una dimensió més petita (de 250 treballadors o més a 249 o menys).

És difícil pensar, per contra, que fossin nombroses les empreses que recorreguessin una trajectòria contrària (passar de menys de 50 treballadors a l'interval de 50 a 249), la qual cosa explicaria el descens de l'abstenció en aquestes últimes, ja que no només solen ser molt poques les empreses que van poder augmentar de grandària —i menys a Catalunya o Espanya— entre ambdós períodes,

sinó que, en cas d'aquest desplaçament, la cultura electoral participativa que, habitualment, es desenvolupa dins de les empreses de menys de 50 treballadors és més aviat escassa, com després es veurà amb més detall. Pel que fa a l'increment de l'abstenció entre les empreses de 250 treballadors o més podria interpretar-se, d'entrada, com una trajectòria contradictòria amb el que s'ha apuntat fins ara (com més gran, menys abstenció).

Si bé l'increment relatiu de l'abstenció entre el 2006 i el 2010 en aquestes empreses (4,6) ha resultat ser inferior al descens relatiu registrat en l'interval anterior, no per això deixa de ser significatiu que això hagi succeït en empreses que sempre han protagonitzat les quotes de participació en les eleccions sindicals més elevades. Hipòtesis com que una part de les empreses que van descendir a l'interval anterior (50-249) fossin, precisament, entre les més participatives, o que l'increment del nombre d'empreses de 250 treballadors o més es pogués deure al fet que les que es van crear de noves entre el 2006 i el 2010 fossin amb aquesta grandària, o que les que, dubtosament, van augmentar de grandària procedint de l'interval anterior tinguessin pràctiques menys participatives; això podria ajudar a comprendre aquest augment de l'abstenció, sempre a manca d'una altra informació.

4.2. EVOLUCIÓ DE L'ABSTENCIÓ EN LES ELECCIONS SINDICALS EN ELS TRES GRANS SECTORS D'ACTIVITAT PER INTERVALS DE GRANDÀRIA, 2006-2010

Per la seva banda, descendint amb un detall superior a les xifres d'abstenció en funció dels tres grans sectors d'activitat per cada interval de grandària, els quadres 7 i 8 permeten observar que els percentatges d'abstenció assolits per aquests sectors han patit variacions substancials entre el 2006 i el 2010. Una anàlisi acurada per sector pot contribuir a veure millor aquests canvis.

QUADRE 7. Resultats de l'abstenció en les eleccions sindicals per grandària dels centres de treball, a partir dels tres grans sectors d'activitat, 2010

Grans sectors d'activitat	6-10			11-49			50-249			> 250		
Construcció	3.352	3.127	93,3	3.123	2.380	76,2	382	180	47,1	22	4	18,2
Indústria	3.860	3.358	87	5.202	3.062	58,9	1.294	312	24,1	312	40	12,8
Serveis	18.766	17.715	94,4	18.907	15.131	80	6.510	1.932	29,7	670	200	29,8
Total	25.978	24.200	93,1	27.232	20.573	75,5	8.186	2.424	29,6	1.004	244	24,3

FONT: Elaboració pròpia, a partir de dades de la Seguretat Social i de la Direcció General de Relacions Laborals, Generalitat de Catalunya.

QUADRE 8. Resultats de l'abstenció en les eleccions sindicals per grandària dels centres de treball, a partir dels tres grans sectors d'activitat, 2006

Grans sectors d'activitat	6-10			11-49			50-249			> 250		
Construcció	6.194	5.989	96,6	5.674	4.776	84,2	586	277	47,2	38	9	23,7
Indústria	5.981	5.385	90	7.880	4.889	62	1.693	470	27,7	256	26	10,1
Serveis	19.992	18.444	92,2	19.829	15.256	76,9	3.524	1.493	42,4	564	134	23,7
Total	32.167	29.808	92,7	33.383	24.921	74,7	5.803	2.240	38,7	858	169	19,7

FONT: Elaboració pròpia, a partir de dades de la Seguretat Social i de la Direcció General de Relacions Laborals, Generalitat de Catalunya.

De les dades consignades en els quadres 7 i 8 es va poder deduir que, seguint la tradició d'eleccions anteriors, era en el sector industrial que, tant el 2006 com el 2010 i en tots els intervals per grandària, es registraven els percentatges mínims d'abstenció electoral i això, en el marc, no ho oblidem, d'una caiguda important del nombre d'empreses industrials durant aquest període. Pel que fa als altres dos sectors d'activitat, aquests percentatges es comportaven de manera distinta que els de la indústria i entre ambdós sectors (construcció i serveis).

Així, si bé els percentatges d'abstenció en el sector de la construcció van ser sempre superiors als de la indústria, aquests percentatges també van disminuir en tots els intervals per grandària, tant el 2006 com el 2010. Malgrat la reducció dràstica del nombre d'empreses que també havia patit aquest sector entre ambdós períodes, tal com també es mostra en els quadres 7 i 8 —especialment entre les de 49 o menys treballadors, en gran manera, com a conseqüència de la denominada *crisi del maó*— el descens de l'abstenció entre el 2006 i el 2010 s'hauria pogut deure al fet que el tancament d'empreses hauria sobreïncidit, hipotèticament, en les que havien assolit més abstenció durant aquest període (les de 49 o menys treballadors), justament, en les que l'absència de representació sindical era més gran.

Pel que fa a les empreses del sector de serveis, l'observació dels quadres 7 i 8 indicava que, mentre que el volum absolut d'empreses s'havia reduït lleument entre les de menys de 49 treballadors, aquest mateix volum s'havia elevat en les de grandària superior. No obstant això, un examen més detallat d'aquestes xifres en termes relatius deixava clar que el percentatge d'empreses d'aquest sector sobre el total d'empreses en tots els intervals per grandària havia crescut entre ambdós períodes, fins i tot en les de grandària superior.

Tot això en consonància amb la tendència a l'augment del pes relatiu i absolut d'aquest tipus d'empreses en tots els països occidentals en la mesura que, entre altres coses, dins dels diversos subsectors que componen el sector de serveis, n'hi ha alguns que, al marge de l'impacte de les crisis que també hi hagin pogut repercutir (financera, asseguradores, distribució a l'engròs, energia, etc.), continuen presentant una demanda inelàstica elevada i això, a diferència del que ha passat en els altres dos grans sectors, explicaria una part del gairebé manteniment de les empreses petites o el creixement de les més grans en termes absoluts.

Amb relació als resultats de l'abstenció en el sector de serveis entre ambdós períodes, aquests resultats van proporcionar una visió una mica diferent de la dels dos sectors anteriors. En tres dels quatre intervals els percentatges d'abstenció van créixer entre ambdós períodes. Només en el de 50 a 249 treballadors va reduir-se (del 42,4 % va passar, quatre anys després, al 29,7 %). Es tractava de l'interval que havia experimentat un creixement absolut i relatiu més gran del nombre d'empreses sobre el total, entre ambdós períodes. Una vegada més, la hipòtesi que es plantejaria aquí per a aproximar-se a entendre el descens sofert en el percentatge d'abstenció davant la presència d'un augment important del nombre relatiu i, en particular, del nombre absolut d'empreses de serveis d'aquella grandària, semblaria suggerir, tal com hem apuntat en l'apartat anterior, que una part d'aquest descens de l'abstenció podria atribuir-se a la tradició més gran de participació sindical que, usualment, hi ha hagut entre les empreses de més grandària i que, en aquest cas, aquest descens podria procedir del desplaçament cap a aquell interval però amb origen en el de 250 treballadors o més, tal com també s'ha apuntat en apartats anteriors.

4.3. EVOLUCIÓ DE L'ABSTENCIÓ EN LES ELECCIONS SINDICALS EN ELS SECTORS D'ACTIVITAT PER INTERVALS DE GRANDÀRIA, 2006-2010

4.3.1. *Evolució de l'abstenció en les eleccions sindicals en els subsectors del sector de la construcció i intervals de grandària, 2006-2010*

Després d'haver descrit l'evolució seguida per l'abstenció electoral en els tres grans sectors d'activitat, és el moment d'entrar en un detall superior pel que fa a subsectors. Continuant amb l'ordre seguit en el subapartat anterior, les xifres de l'abstenció que es van registrar entre els dos períodes

d'anàlisi en els tres subsectors de la construcció per grandària de cada interval es recullen en els quadres 9 i 10 següents.

QUADRE 9. Resultats de l'abstenció en les eleccions sindicals en els subsectors i grandària dels centres de treball del sector de la construcció, 2010

<i>Construcció 2010</i>	6-10			11-49			50-249			> 250		
051-099 Extractives	41	32	78	56	27	49,1	5	2	40	1	0	0
231-239 Vidre, ceràmica, ciment i productes per a la construcció	163	131	80,3	219	107	48,8	50	13	26	4	1	25
(411-439) + 383** Promoció, valoració immobiliària i construcció i instal·lació obres - edificis	3.148	2.964	94,1	2.848	2.246	78,8	327	165	50,4	17	3	17,6

FONT: Elaboració pròpia, a partir de dades de la Seguretat Social i de la Direcció General de Relacions Laborals, Generalitat de Catalunya.

QUADRE 10. Resultats de l'abstenció en les eleccions sindicals en els subsectors i grandària dels centres de treball del sector de la construcció, 2006

<i>Construcció 2006</i>	6-10			11-49			50-249			> 250		
101-145 Extractives	45	36	80	90	57	63,3	7	1	14,3	2	0	0
261-268 Vidre, ceràmica, ciment i productes per a la construcció	216	185	84,8	355	212	59,7	73	14	19,2	5	0	0
451-455 Construcció i instal·lació d'obres i edificis	5.933	5.768	97,2	5.229	4.507	86,2	506	262	51,8	31	9	29
% abstenció sector de la construcció 2010: 58,7 % abstenció sector de la construcció 2006: 63,3												

FONT: Elaboració pròpia, a partir de dades de la Seguretat Social i de la Direcció General de Relacions Laborals, Generalitat de Catalunya.

L'observació dels quadres 9 i 10 permet analitzar amb més detall el paper que ha tingut cada subsector en la determinació del còmput general de l'abstenció del sector, o el que és el mateix, quins d'aquests subsectors marcaven les tendències de l'abstenció més o menys gran que registra-

va el conjunt del sector. En el cas de la construcció, aquesta anàlisi queda completament definida pel pes absolut i relatiu del subsector dedicat a la «Promoció i construcció d'obres i edificis» (amb denominacions una mica distintes en referir-se a dues CCAE diferents, 2009 i 2003, 1a revisió, respectivament), el qual, per si sol, concentrava la immensa majoria de les empreses amb relació a les dels altres subsectors en tots els quatre intervals de grandària de 2010 i 2006 i, per tant, adquiria una gran determinació de la taxa mitjana d'abstenció del sector (58,7 % i 62,9 %), respecte del total d'empreses i ambdós períodes.

Per tant, si el percentatge mitjà d'abstenció del sector el 2010 és inferior que el de 2006 (4,2 punts de menys), aquesta diferència hauria d'atribuir-se, bàsicament, al descens de l'abstenció que hi ha hagut en aquest subsector. Els altres dos subsectors, tot i tenir, gairebé en la seva totalitat, percentatges d'abstenció inferiors, esdevenien, a la pràctica, residuals per a explicar el resultat global de l'abstenció en aquest sector.

4.3.2. Evolució de l'abstenció en les eleccions sindicals en el sector de la indústria per intervals de grandària, 2006-2010

Pel que fa a l'evolució de les xifres de l'abstenció que es van registrar entre el 2006 i el 2010 en els deu subsectors de la indústria, l'anàlisi dels quadres 11 i 12 permet fer els comentaris següents.

QUADRE 11. Resultats de l'abstenció en les eleccions sindicals en els subsectors i mida dels centres de treball del sector de la indústria, 2010

Indústria 2010	6-10			11-49			50-249			> 250		
101-120 Alimentació, begudes i tabac	600	528	88	797	489	61,4	204	65	31,8	40	7	17,5
131-152 Tèxtil, confecció, cuir i calçat	441	401	90,9	565	377	66,7	92	23	25	10	1	10
(161-182) + 310** Fusta, paper, arts gràfiques i mobles	664	572	86,1	766	466	60,8	137	31	22,6	12	1	8,3
191-222 Química	331	290	87,6	674	380	56,4	261	62	23,7	155	12	21,8
241-259 Fosa, forja i tractament i fabricació d'articles i productes metàl·lics	855	737	86,1	1.040	570	54,8	157	25	15,9	13	1	7,7
(261-268) + 325** Fabricació d'equips mecànics, telemàtics, òptics, de mesurament i quirúrgics	159	142	89,3	295	172	58,3	133	35	26,3	23	6	26

<i>Indústria 2010</i>	<i>6-10</i>			<i>11-49</i>			<i>50-249</i>			<i>> 250</i>		
271-289 Fabricació d'equips i maquinària elèctrica, agrària i de màquines eina	431	365	84,6	591	350	59,2	154	43	28	11	1	9,1
291-309 Fabricació de vehicles a motor, trens, vaixells, aeronàutics i altres materials de transport	73	63	86,3	148	74	50	73	9	12,3	30	1	3,3
321-329 Fabricació de joies, joguines, articles d'esport, instruments musicals i altres indústries manufactureres	240	209	87	236	144	61	36	11	30,5	0	0	0
351-370 Producció i distribució d'energia, aigua i gas	66	51	77,2	90	40	44,4	47	8	17	3	1	33,3

FONT: Elaboració pròpia, a partir de dades de la Seguretat Social i de la Direcció General de Relacions Laborals, Generalitat de Catalunya.

QUADRE 12. Resultats de l'abstenció en les eleccions sindicals en els subsectors i mida dels centres de treball del sector de la indústria, 2006

<i>Indústria 2006</i>	<i>6-10</i>			<i>11-49</i>			<i>50-249</i>			<i>> 250</i>		
141-160 Alimentació, begudes i tabac	603	528	87,5	877	513	58,4	200	64	32	43	3	6,9
171-192 Tèxtil, confecció, cuir i calçat	734	687	93,5	874	636	72,7	180	57	31,6	16	0	0
(201-223) + 361** Fusta, paper, arts gràfiques i mobles	1.083	978	90,3	1.256	819	65,2	222	63	28,3	19	6	31,5
231-252 Química	413	362	87,6	789	461	58,4	309	85	27,5	57	6	10,5
271-287 Fosa, forja i tractament i fabricació d'articles i productes metàl·lics	1.197	1.078	90	1.437	866	60,3	226	54	23,9	25	1	4

<i>Indústria 2006</i>	<i>6-10</i>			<i>11-49</i>			<i>50-249</i>			<i>> 250</i>		
(291-300) + (331-335) Fabricació d'equips mecànics, telemàtics, òptics, de mesurament i quirúrgics	1.270	1.151	90,6	1.560	943	60,4	246	63	25,6	26	1	3,8
311-323 Fabricació d'equips i maquinària elèctrica, agrària i de màquines eina	209	192	91,8	325	216	66,4	101	34	33,7	21	4	19
341-355 Fabricació de vehicles a motor, trens, vaixells, aeronàutics i altres materials de transport	101	90	89,1	193	102	52,8	78	24	30,7	36	4	11,1
(361-366**) - 361 Fabricació de joies, joguines, articles d'esport, instruments musicals i altres indústries manufactureres	111	103	92,8	133	86	64,6	23	8	34,8	2	0	0
401-410 Producció i distribució d'energia, aigua i gas	44	31	70,4	81	35	43,1	35	4	11,4	6	1	16,7
% abstenció del sector industrial 2010: 42,5 % abstenció del sector industrial 2006: 44,9												

FONT: Elaboració pròpia, a partir de dades de la Seguretat Social i de la Direcció General de Relacions Laborals, Generalitat de Catalunya.

Una primera revisió de les dades dels quadres 11 i 12 per a ambdós períodes permet veure, en primer lloc, que la mitjana dels percentatges d'abstenció electoral del sector industrial, tant el 2010 (42,5 %) com el 2006 (44,9 %), va ser inferior a l'assolida per les respectives mitjanes del sector de la construcció. A més, cal afegir que, a diferència d'aquest últim sector, el descens de l'abstenció 2,4 punts en el sector industrial entre aquests dos anys no es concentra en un únic subsector, per la qual cosa no era fàcil imputar la responsabilitat d'aquest descens a algun subsector concret. Per tant, només era possible assenyalar que els subsectors «Tèxtil, confecció, cuir i calçat» i «Producció i distribució d'energia, aigua i gas» eren els que concentraven el percentatge d'abstenció més alt i més baix en els dos intervals de menys de 50 treballadors, sense que per això determinessin el percentatge mitjà d'abstenció del total del sector en ambdós períodes.

Pel contrari, aquesta imputació no adquiria la mateixa certesa amb les empreses més grans ja que els percentatges màxims i mínims d'abstenció en aquestes empreses es distribuïen de manera desigual entre tots els subsectors, per la qual cosa, en absència —com hem comentat— d'altres informacions, seria molt arriscat deduir algun tipus de regularitat susceptible d'explicar aquest comportament.

No obstant això, tornant a l'abstenció registrada en les empreses més petites de 50 treballadors, podria aventurar-se com a hipòtesi que mentre que en el subsector «Tèxtil, confecció, cuir i calçat» la dimensió mitjana empresarial és, comparant-la amb la del subsector «energètic», relativament inferior, els percentatges d'abstenció més petits en el subsector «energètic» es podrien deure a tot el contrari, és a dir, a tenir una dimensió mitjana superior. Això, sempre, en cas que la dimensió empresarial pogués ser considerada una variable influent en la determinació de l'abstenció, quelcom plausible però difícil de constatar atesa, una vegada més, l'escassa informació disponible.

Una altra font explicativa de la concentració del percentatge d'abstenció més alt i més baix en aquests dos subsectors podria procedir de la presència femenina. L'ocupació de dones en el primer d'aquests subsectors és bastant més elevada que en el segon, la qual cosa podria fer pensar que els percentatges d'abstenció més elevats que es registren en el primer d'aquests subsectors es puguin atribuir a aquesta densitat superior de dones, tal com s'ha pogut constatar en alguns estudis sobre participació en el si de les empreses (Juan Albalate, 2005 i 2011).

4.3.3. Evolució de l'abstenció en les eleccions sindicals en el sector de serveis per intervals de grandària, 2006-2010

Finalment, s'exposa l'evolució de les xifres de l'abstenció que es van registrar entre el 2006 i el 2010 en els divuit subsectors del sector de serveis recollides en els quadres 13 i 14.

QUADRE 13. Resultats de l'abstenció en les eleccions sindicals en els subsectors i mida dels centres de treball del sector de serveis, 2010

Serveis 2010	6-10			11-49			50-249			> 250		
(331-332) + 951** Instal·lació i reparació de maquinària i d'equips industrials i telemàtics	219	197	89,9	236	168	71,1	38	10	26,3	1	1	100
381-390 Reciclatge, recollida, descontaminació, tractament i eliminació de residus	51	45	88,2	81	49	60,4	39	9	23	8	1	12,5
451-454 Venda i manteniment de vehicles rodats i accessoris	762	672	88,2	658	452	68,7	103	35	34	2	0	0

<i>Serveis 2010</i>	<i>6-10</i>			<i>11-49</i>			<i>50-249</i>			<i>> 250</i>		
(461-479) + 952** Comerç a l'engròs, al detall i reparació d'efectes personals i domèstics	6.118	5.772	94,3	5.337	4.344	81,4	688	381	55,3	122	31	25,4
491-532 Transports i comunicació	1.232	1.128	91,5	1.298	868	66,8	261	72	27,5	36	4	11,1
551-563 Hostaleria	2.837	2.714	96,6	2.129	1.737	81,5	283	154	54,4	33	9	27,2
581-639 Edició de llibres, premsa, programes de <i>software</i> , radiotelevisió, serveis de telecomunicacions, processament de dades	608	549	90,3	712	584	82	201	107	53,2	35	8	22,8
641-663 Assegurances i finances	205	172	83,9	254	166	65,3	92	22	23,9	49	8	16,3
681-692 Serveis de compravenda i lloguer immobiliaris i d'assessoria jurídica	1.118	1.140	96,5	777	684	88	71	47	66,2	16	6	37,5
(701-750) + (781-803) Serveis d'enginyeria, científics, publicitat, disseny, traducció, col·locació, seguretat privada, viatges i veterinària	1.243	1.191	95,8	1.399	1.208	86,3	349	218	62,4	69	30	43,4
771-774 Lloguer de vehicles, maquinària, efectes personals i mobiliaris i d'altres propietats no immobiliàries	322	309	95,9	331	271	81,8	73	48	65,7	9	3	33,3
811-829 Serveis a edificis, oficines, neteja, jardineria, centres d'atenció telefònica i suport a empreses	706	685	97	992	854	86	342	173	50,5	73	11	15
851-856 Educació	978	914	93,4	1.710	1.300	76	476	292	61,3	52	21	40,3

<i>Serveis 2010</i>	<i>6-10</i>			<i>11-49</i>			<i>50-249</i>			<i>> 250</i>		
861-869 Sanitat	556	550	98,9	433	375	86,6	169	77	45,5	115	50	43
871-889 Serveis socials	343	322	93,8	872	670	76,8	266	117	44	36	13	36,1
(900-932) + 949** Activitats artístiques, esportives, recreatives i d'oci-associatives	573	546	95,2	1.022	803	78,5	195	108	55,3	17	2	11,7
941-942 Activitats organitzatives de patronals i sindicats	352	337	95,7	366	303	82,8	53	29	54,7	6	1	16,6
960 Altres activitats de serveis personals	481	467	97	295	259	87,8	60	31	51,6	6	0	0
% abst. serveis 2010: 58,5												

FONT: Elaboració pròpia, a partir de dades de la Seguretat Social i de la Direcció General de Relacions Laborals, Generalitat de Catalunya.

QUADRE 14. Resultats de l'abstenció en les eleccions sindicals en els subsectors i mida dels centres de treball del sector de serveis, 2006

<i>Serveis 2006</i>	<i>6-10</i>			<i>11-49</i>			<i>50-249</i>			<i>> 250</i>		
371-372 Reciclatge, recollida, tractament i eliminació de residus metàl·lics i no metàl·lics	19	18	94,7	36	20	55,6	4	1	25	0	0	0
725 Instal·lació, manteniment i reparació d'equips informàtics	319	309	96,8	350	308	88	76	39	51,3	17	3	17,6
701-703 Promoció, venda i lloguer d'immobles	769	757	98,4	464	416	89,7	39	30	76,9	4	2	50
501-505 Venda i manteniment de vehicles rodats i accessoris	938	803	85,6	853	571	66,9	160	55	34,4	3	0	0
511-527 Comerç a l'engròs, al detall i reparació d'efectes personals i domèstics	6.718	6.389	95,1	6.296	5.033	79,9	728	348	47,8	116	21	18,1

<i>Serveis 2006</i>	<i>6-10</i>			<i>11-49</i>			<i>50-249</i>			<i>> 250</i>		
(601-632)** + (634-642) - 633 Transports, correus i telecomunicacions	1.506	1.381	91,7	1.648	1.144	69,4	266	81	30,4	47	6	12,7
551-555 Hostaleria	2.836	2.709	95,5	2.087	1.694	81,2	287	140	48,8	27	2	7,4
(721-726)** + (921, 922 i 924) - 725 Processament de bases de dades, activitats de <i>software</i> , edició, premsa, radiotelevisió, telecomunicacions	312	299	95,8	471	393	83,4	106	55	51,8	24	4	16,6
651-672 Assegurances i finances	274	209	76,8	291	177	60,8	115	30	26,1	1	0	0
(731-746) - (747- 748) + 633** Serveis d'enginyeria, disseny, científics, publicitat, seguretat privada, traducció, agències de viatges, col·locació	99	92	92,9	133	100	75,2	31	14	45,1	5	1	20
711-714 Lloguer de vehicles, maquinària, efectes personals i mobiliaris i d'altres propietats no immobiliàries	137	130	94,9	149	116	77,8	20	9	45	0	0	0
(747-748) + 900 Serveis a edificis, oficines, neteja, jardineria, centres d'atenció telefònica, suport a empreses i sanejament	3.064	2.920	95,8	3.231	2.676	82,8	825	414	50,2	164	48	29,2
801-804 Educació	964	805	83,5	1.652	895	54,2	400	113	28,2	33	1	3
853 Serveis socials	47	44	93,6	701	531	75,7	189	55	29,1	22	8	36,4
(851** + 852) - 853 Sanitat i serveis veterinaris	830	768	92,5	521	382	73,3	134	39	29,1	98	35	35,7

<i>Serveis 2006</i>	<i>6-10</i>			<i>11-49</i>			<i>50-249</i>			<i>> 250</i>		
(913 + 923) + (925-927) - (921, 922 i 924) Activitats artístiques, esportives, recreatives i d'oci-associatives	772	707	91,6	844	636	75,3	139	59	42,4	6	2	33,3
(911-912) - 913 Activitats organitzatives de patronals i sindicats	54	50	92,6	66	51	77,3	12	4	33,3	1	0	0
930 Altres activitats de serveis personals	550	531	96,5	391	325	83,1	66	28	42,4	7	1	14,3
% abst. serv. 2006: 58,6												

FONT: Elaboració pròpia, a partir de dades de la Seguretat Social i de la Direcció General de Relacions Laborals, Generalitat de Catalunya.

De les dades contingudes en els quadres 13 i 14 es va poder deduir, en primer lloc, que els percentatges mitjans d'abstenció que es van registrar en les eleccions sindicals en el sector de serveis en cadascun dels dos períodes analitzats van ser, pràcticament, idèntics: 58,5 % i 58,6 %, respectivament.

Així mateix, van ser superiors als assolits per les respectives mitjanes de la indústria, mentre que, pel contrari, van ser inferiors als que es van obtenir a la construcció, si bé, en només unes dècimes el 2010, tot i que en 4,7 punts en el cas de 2006, la qual cosa comportaria que aquest sector se situés, en termes d'abstenció sindical, en una posició intermèdia entre la construcció i la indústria, en els dos períodes observats.

Una vegada més, no era fàcil imputar la responsabilitat d'aquests percentatges intermedis a algun dels divuit subsectors de què consta el sector de serveis, sense tenir més informació relacionada amb l'abstenció que la proporcionada per l'esmentada Direcció. No obstant això, observant el comportament abstencionista subsector per subsector, va ser possible veure que on els percentatges d'abstenció adquirien les proporcions més elevades el 2010, almenys en dos o més dels quatre intervals per grandària, va ser a «Sanitat» (en particular, en les empreses o organitzacions de 6 a 10 i de més de 250 treballadors), i també a «Serveis immobiliaris» (en particular, en empreses d'11 a 49 i de 50 a 249 treballadors). Per contra, els subsectors que arribaven als màxims percentatges de participació en les eleccions sindicals de 2010 eren «Venda i reparació de vehicles» (en particular, en les empreses de 6 a 10 i de més de 250 treballadors) i, especialment, en el de «Reciclatge i tractament de residus», en què els percentatges d'abstenció eren mínims en les empreses de 6 a 10 —coincidint amb el subsector anterior— i en les d'11 a 49 i de 50 a 249 treballadors.

Pel que fa a 2006, els percentatges màxims d'abstenció es van concentrar en el subsector de «Serveis immobiliaris» (en tots els quatre intervals per grandària), i es van registrar els percentatges mínims en el subsector de «Reciclatge i tractament de residus» (en particular, en les empreses d'11 a 49 i de 50 a 249 treballadors), mentre que en els subsectors d'«Assegurances i finances» (en empreses de 6 a 10 treballadors) i d'«Educació» (en empreses de 250 treballadors o més) s'esdevenien els mínims en els altres dos intervals.

En definitiva, i resumint, mentre que els màxims de l'abstenció en les eleccions sindicals en el sector de serveis van coincidir a concentrar-se, amb petites diferències, tant el 2006 com el 2010, en el subsector de «Serveis immobiliaris» els percentatges mínims, tant el 2006 com el 2010, es van

localitzar en el subsector d'«Assegurances i finances», en el de «Reciclatge i tractament de residus» i en el d'«Educació».

En aquest sentit i, retornant al potencial del paper que ha tingut la variable dimensió, en aquest cas, en el sector de serveis, en tant que una de les possibles causes explicatives que hi hagi menys i, sobretot, més abstenció a les empreses, apareix aquí un subsector com el de «Serveis immobiliaris», tradicionalment, situat en oficines, sovint, petites i de cara al públic, que respondria, coherentment, amb la hipòtesi de: com més petita és la dimensió mitjana empresarial, més probabilitat d'assolir uns percentatges de participació baixos. El contrari, una baixa abstenció, amb una dimensió empresarial gran, es compliria també però sense la mateixa «garantia» de regularitat. I és que els tres subsectors que van obtenir els percentatges d'abstenció més baixos no per això eren els que, en proporció, disposaven d'un nombre més alt d'empreses mitjanes i grans (més de 50 treballadors), en relació amb les que hi havia, per exemple, en el subsector de «Serveis immobiliaris».

Pel que fa a la relació entre gènere i abstenció, no es va poder induir en el sector de serveis amb la mateixa intensitat i claredat amb què es va poder fer en la indústria. En aquest sentit, la presència de dones en el subsector més abstencionista («Serveis immobiliaris») era, presumiblement, bastant més elevada que en el subsector de «Reciclatge i tractament de residus», i igualment elevada que en el subsector d'«Assegurances i finances» i d'«Educació». Per tant, mancant, una vegada més, altres informacions, la variable gènere no semblava actuar com a causa de més o menys propensió de l'abstenció electoral sindical en el sector de serveis.

5. Conclusions

A diferència del que succeeix amb les eleccions polítiques, l'abstenció que s'esdevé en les eleccions sindicals no només no va augmentar, sinó que es va mantenir bastant estable, pràcticament, des que aquest tipus d'eleccions es van fer per primera vegada. Els resultats aquí obtinguts confirmen aquesta tendència per als períodes 2003-2006 i 2007-2010 i permeten treure diferents conclusions.

En primer lloc, s'evidencia que, a escala global, l'abstenció mitjana s'ha reduït 0,8 punts entre aquests dos períodes (ha passat de ser un 56,4 % el 2006 a un 55,6 % el 2010). Un descens, relativament petit, però situat en la línia descendent ja comentada al llarg d'aquest article. No obstant això, aquest resultat global és la conseqüència de la suma ponderada del pes relatiu del nombre d'empreses o organitzacions que concentrava cadascun dels tres sectors avaluats, tenint en compte que el sector de serveis, per si sol, aglutinava dues terceres parts del total d'empreses existents en ambdós períodes. En altres paraules, és el resultat de ponderar els descensos soferts en la construcció de 4,2 punts (es passa del 62,9 % el 2006 al 58,7 % el 2010), de 2,4 punts en la indústria (es passa d'un 44,9 % el 2006 a un 42,5 % el 2010), mentre que en els serveis aquesta reducció va ser mínima (es va passar de 58,6 % el 2006 a un 58,5 % el 2010).

En segon lloc, els resultats evidencien que les empreses de 50 a 249 treballadors i, especialment, les de més de 250, de tots els subsectors i sectors d'activitat, van ser les que, en comparació de les de menys de 50 treballadors, van assolir els percentatges més baixos d'abstenció, tant el 2006 com el 2010, per la qual cosa, la variable «grandària de l'empresa» es va mostrar, inequívocament, explicativa dels resultats obtinguts.

En tercer lloc, la introducció de la variable «gènere» —absent en les dades proporcionades per l'esmentada Direcció General de Relacions Laborals— a partir de les referències d'alguns estudis indirectes sobre aquesta qüestió (Juan Albalate, 2005 i 2011) no va mostrar la mateixa robustesa que la de la grandària. En alguns subsectors de la indústria en els quals la presència de la dona és molt important (per exemple, en el «Tèxtil, confecció, cuir i calçat») aquesta presumpció hauria pogut actuar com a explicació de més abstenció.

En quart lloc, no així es va poder constatar el mateix en el sector de serveis, en què la presència més o menys gran de dones tenia una relació menys directa amb l'existència de més o menys abs-

tenció (per exemple, en subsectors en què la presència femenina sol ser important, com ara «Educació», «Assegurances i finances» o «Serveis immobiliaris»), registrava —almenys en algun dels intervals per grandària— els mínims (els dos primers) i el màxim percentatge d'abstenció (el tercer). Ara bé, aquestes apreciacions no responen més que a una mera suposició, ja que, com s'ha insistit, les dades proporcionades per l'esmentada Direcció General de Relacions Laborals no consideraven ni aquesta ni altres possibles variables, l'anàlisi de les quals hauria pogut ampliar l'espectre de les causes dels resultats obtinguts.

En cinquè lloc, un altre dels aspectes que cal subratllar és el gran augment d'empreses de serveis de 50 a 249 treballadors que es va registrar entre ambdós períodes (un 84,7 % de més —en passar de 3.524 empreses a 6.510—) i, en particular, com aquest augment es va traduir en un descens substancial de l'abstenció (de 42,4 % el 2006 a 29,7 % el 2010), la qual cosa va contribuir al fet que, només en aquest interval, es produís un descens de 12,7 punts en l'abstenció i que, almenys en part, aquest sector i, per tant, el conjunt dels tres grans sectors, sofrís el descens de 0,8 punts abans alludit.

En sisè lloc, per a trobar una aproximació explicativa del perquè va succeir aquest descens de l'abstenció en aquest interval (de 50 a 249 treballadors), podria apuntar-se que les empreses «sortints» de l'interval en qüestió que hi ha hagut entre ambdós períodes (cap a altres intervals, per canvi de grandària de les empreses dins de Catalunya, cap a altres territoris per nova localització fora de Catalunya o, simplement, per tancament de l'empresa) fossin, en una proporció més elevada, més abstencionistes que les que van restar en aquest interval o es van incorporar de nou en aquest mateix interval, procedents d'altres intervals, tant si eren originàries de Catalunya com si ho eren de fora.

Finalment, és necessari recordar que els resultats de l'abstenció en les eleccions sindicals sempre tenen un dèficit d'exclusió de tots els treballadors que treballen en empreses i organitzacions que no superen els cinc treballadors en no poder participar, per llei, en aquestes eleccions. I això, en un país com Catalunya, esdevé cabdal, ja que el gruix de les empreses que s'ubiquen a Catalunya són empreses familiars i microempreses que no superen els 5 treballadors. Així, d'aquesta manera, no només s'exclou de la participació en les eleccions sindicals un percentatge molt elevat d'empreses —segons algunes estimacions de Comissions Obreres de Catalunya, al voltant d'un 80 % de les empreses catalanes entrarien en aquest còmput—, sinó que, i això és pitjor, centenars de milers de treballadors queden, sistemàticament, mancats del dret de tenir, com la resta de treballadors, representació sindical i, per tant, de poder participar, directament i, entre altres coses, en els beneficis de la negociació col·lectiva.

Tanmateix, és previsible que si la llei que empara aquesta restricció es modifiqués i permetés la participació d'aquest tipus de treballadors en unes eleccions sindicals, la majoria no només podrien ser també electors, sinó que, en el cas de convocar-se'n, ho farien en termes d'abstenció, en consonància amb la tesi aquí constatada de, com més petita és l'empresa, més probabilitat d'abstenir-se, amb la qual cosa els resultats en l'abstenció electoral sindical aquí obtinguts serien, molt probablement, encara superiors.

En definitiva, si bé els percentatges d'abstenció registrats en les eleccions sindicals de 2010 i 2006 se situen al voltant del 55 %, no per això s'aparten massa de les xifres que existeixen en altres països europeus que també celebren aquest tipus de comicis (Beneyto, 2014, p. 213). Ara bé, aquest percentatge encara podria disminuir més si els sindicats i el mateix Estat fossin capaços de convèncer, voluntàriament o per llei, aquells empresaris —sobretot de les petites i mitjanes empreses que encara es mostren reticents a la presència dels sindicats dins les seves empreses o directament l'obstaculitzen— que són més grans els beneficis de disposar d'un interlocutor davant qualsevol conflicte o problema laboral, que no disposar-ne.

De la mateixa manera, aquest percentatge també podria disminuir si la llei vigent en matèria d'eleccions sindicals es modifiqués ampliant el dret de participació, ara també denegat, als treballadors que no tenen encara un mes d'antiguitat, així com a col·lectius que queden fora d'aquest mateix dret, com els cossos de seguretat.

Això, tanmateix, no exclouria una política més decidida per part dels sindicats destinada a convèncer, en aquest cas, aquells treballadors que, tot i poder participar legalment en aquest tipus de comicis, sistemàticament no ho fan. En aquest cas, els sindicats podrien adduir davant els treballadors el reforç que això suposaria, en termes de més força i legitimitat, per a encarar amb una posició més sòlida les negociacions amb la patronal i els empresaris per tal d'assegurar i mantenir les condicions de vida i treball existents.

6. Bibliografia

- ALÓS, Ramon; BENEYTO, Pere; JÓDAR, Pere; MOLINA, Óscar (2012). *2a Trobada del Comitè de Sociologia del Treball de la FES*, juny de 2012. Bilbao: Federación Española de Sociología.
- ÁLVAREZ DEL CUVILLO, Antonio (2002). «Els acords de reestructuració en empreses sense representants unitaris dels treballadors». *Temes Laborals*, núm. 67, p. 111-127.
- BAGLIONI, Guido; SANTI, Ettore (1983). *L'Europe sindacale nel 1982*. Bolonya: Il Mulino.
- BENEYTO, Pere J. (2004). «L'afiliació sindical a Espanya: vells tòpics i noves realitats». A: BENEYTO, Pere J. (comp.). *Afiliació sindical a Europa*. València: Belhaven Press.
- BLANCO, Juan; OTAEGUI, Amaia (1990). «Los trabajadores de las PYMES y la acción sindical». *Sociología del Trabajo* [Madrid], núm. 11.
- GALENSON, Walter; SMITH, Robert (1985). «Estats Units». A: DUNLOP, John T.; GALENSON, Walter. *El trabajo en el siglo XX*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.
- GAVIRA ÁLVAREZ, Lina (1998). «Los límites epistemológicos de los análisis sobre el trabajo y sus implicaciones prácticas». *Sociología del Trabajo*, núm. 34, p. 53-80.
- JUAN ALBALATE, Joaquín (2011). *Sociología del trabajo y de las relaciones laborales*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- (2005). *La participación de los trabajadores en la tecnología*. Madrid: Consejo Económico y Social.
- MARTÍN, Artiles; KHÖLER, Holm-Deltev (2005). *Sociología del trabajo y de las relaciones laborales*. Madrid: Delta.
- MIGUÉLEZ, Fausto (1999). *Las relaciones de ocupación*. Madrid: Siglo XXI.
- RADCLIFF, Benjamin; DAVIS, Patricia (2000). «Labor organization and electoral participation in industrial democracies American». *Journal of Political Science*, vol. 44-1, p. 132-141.
- RODRÍGUEZ SOSA, Vicente; ASIÁN CHAVES, Rosario (2006). *Indicadores y fuentes estadísticas para el análisis de los mercados de trabajo*. Sevilla: Junta de Andalucía. Consejería de Ocupación.
- TEZANOS, José Félix (1988). «El sindicalismo en la sociedad avanzada». *Leviatán* [Madrid], núm. 29-30.
- THOMPSON, Andrew; HUNTER, Laurie (1985). «Gran Bretaña». A: DUNLOP, John T.; GALENSON, Walter. *El trabajo en el siglo XX*. Madrid: Ministerio de Trabajo y de Seguridad Social.
- WADDINGTON, Jeremy; HOFFMAN, Reiner (2000). *European Trade Unions*. Brussel·les: European Trade Unions Institut (ETUI).